

Centrala studiestödsnämnden

registrator@csn.se

Förslag till föreskrifter och allmänna råd om beviljning av omställningsstudiestöd, om beviljning av studiemedel och om beviljning av studiestartsstöd

(ADM/2023:296)

Försäkringskassan begränsar yttrandet till den fråga som berör vår verksamhet, vilket är förslaget att nya föreskrifter ska införas som reglerar när omställningsstudiestöd och föräldrapenningsförmåner ska anses lämnas för samma tid.

Försäkringskassan vill framhålla att frågorna är komplexa och att den korta remisstiden inte har gett utrymme för den djupgående analys som Försäkringskassan anser vara nödvändig.

Sammanfattning

Försäkringskassan anser att det föreligger så pass många oklarheter att det remitterade förslaget till ny 9 kap. 3 § i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd om beviljning av omställningsstudiestöd inte kan tillstyrkas.

Avsnitt 2.7 Föreskrifter ska reglera när omställningsstudiestöd och föräldrapenningsförmåner ska anses vara lämnade för samma tid

Försäkringskassan förstår inte varför föräldrapenningsförmåner anses vara av så särskild karaktär att det behövs en regel för hur termen "för samma tid" ska tolkas, som skiljer sig från hur bedömningen ska göras vid samordning med andra förmåner. Varför är det mer orimligt att en studerande som tar ut en dags hel föräldrapenning blir av med omställningsstudiestödet för hela veckan än om en studerande som exempelvis får en dags hel rehabiliteringspenning gör det?

Förslaget innebär att frågan om förmånerna lämnats för samma tid ska avgöras genom en genomsnittsberäkning baserat på en studiestödsperiod. Rubriken (både i lagtexten, förarbetena och i föreslagen föreskrift) talar om "samordning" och det får förutsättas att lagstiftarens avsikt varit att det är samordning som ska göras. CSN:s förslag innebär dock att beräkningen ska göras i efterhand, när utbetalning redan har skett och samordning inte längre kan göras, vilket innebär att det i praktiken rör sig om en återkravshantering.

CSN har enligt 24 § förordningen (2022:857) om omställningsstudiestöd bemyndigande att meddela närmare föreskrifter om när föräldrapenningsförmåner och omställningsstudiestöd anses lämnade för samma tid. Enligt Försäkringskassans uppfattning kan CSN:s bemyndigande endast anses gälla hur begreppet "för samma tid" ska tolkas vid tillämpning av lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd och inte vid tillämpning av socialförsäkringsbalken. Begreppet "för samma tid" förekommer i socialförsäkringsbalken i flera paragrafer som reglerar hur förmåner enligt balken ska samordnas med omställningsstudiestöd (se till exempel 31 kap. 12 § och 42 kap. 4 a §). Begreppet förekommer även i andra paragrafer som reglerar hur olika förmåner ska

samordnas med varandra (se till exempel 11 kap. 14 § och 107 kap. 2 §). Försäkringskassan anser att det vore problematiskt om begreppet "för samma tid" skulle anses ha olika innebörd beroende på vilken förmån det gäller. Även om Försäkringskassan inte skulle vara bunden av CSN:s definition av begreppet "för samma tid" skulle olika definitioner av begreppet ändå skapa otydlighet och osäkerhet om vad som gäller, samt leda till tillämpningssvårigheter.

När det gäller retroaktivt beviljad ersättning enligt socialförsäkringsbalken är CSN:s föreslagna lösning i vissa fall oförenlig med det regelverk Försäkringskassan har att följa. Om CSN har betalat ut omställningsstudiestöd är Försäkringskassan skyldig att göra avdrag på en senare retroaktivt beviljad ersättning, till exempel föräldrapenning, med det belopp som överstiger vad som skulle ha betalats ut för perioden om beslut om båda ersättningarna hade fattats samtidigt (reglerna om s.k. sammanträffande av förmåner i 107 kap. 2 § andra stycket 2 SFB). Med den föreslagna lösningen skulle Försäkringskassan dock inte kunna göra avdrag för omställningsstudiestöd när det gäller längre studiestödsperioder, eftersom Försäkringskassan betalar ut en retroaktivt beviljad ersättning i anslutning till beviljandet och inte kan invänta en längre studiestödsperiods slut.

Sammanfattningsvis kan Försäkringskassan inte tillstyrka förslaget på ny 9 kap. 3 § i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd om beviljning av omställningsstudiestöd. Frågan om hur omställningsstudiestöd ska samordnas med föräldrapenning och även med andra förmåner som Försäkringskassan handlägger behöver analyseras närmare, företrädesvis i samarbete mellan myndigheterna.

Avsnitt 4.6.1 Konsekvenser för studerande

I konsekvensutredningen skriver CSN att den nuvarande ordningen kan skapa en osäkerhet hos de studerande gällande hur eventuellt uttag av föräldrapenningsförmåner kan komma att påverka deras rätt till omställningsstudiestöd. Försäkringskassan vill påpeka att den av CSN föreslagna lösningen inte kommer att göra det lättare för den enskilde att bedöma frågan eftersom den inte kommer att kunna avgöras förrän efter studiestödsperiodens slut.

Vidare anges att en studerande som har helt omställningsstudiestöd inte kan komma ifråga för föräldrapenningsförmåner från Försäkringskassan eftersom han eller hon inte har något arbete att vara frånvarande från på grund av föräldraledighet. Försäkringskassan vill dock påpeka att det inte är en förutsättning för föräldrapenning att man har ett arbete att vara frånvarande från. Även personer som exempelvis är arbetslösa eller studerande kan ha rätt till föräldrapenning.

I konsekvensanalysen anges vidare att den föreslagna lösningen innebär en minskad administrativ börda för den studerande eftersom han eller hon inte behöver anmäla varje timme han eller hon tar ut föräldrapenningsförmåner under tiden med omställningsstudiestöd. Enligt 14 kap. 4 § CSNFS 2022:5 ska ändrade förhållanden som kan påverka rätten till omställningsstudiestöd eller omställningsstudiestödets storlek anmälas inom en vecka efter att de inträffat, vilket innebär att en studerande inte kan vänta tills studiestödsperioden är slut med att anmäla uttag av föräldrapenning till CSN. Å andra sidan blir konsekvensen av att anmäla uttag av föräldrapenning inom angiven tid och att inte göra det densamma: återkrav av omställningsstudiestöd efter studiestödsperiodens slut.

Avsnitt 4.6.2 Konsekvenser för myndigheter, omställningsorganisationer, läroanstalter och andra utbildningsanordnare

Om avsikten är att Försäkringskassan ska göra beräkningar av om omställningsstudiestöd och föräldrapenning lämnats för samma tid, till exempel vid beviljande av föräldrapenning retroaktivt, innebär det en ny uppgift och därmed ett ökat

resursbehov. Om avsikten är att Försäkringskassan ska betala ut retroaktivt beviljad föräldrapenning utan avdrag för omställningsstudiestöd (i strid med 107 kap. 2 § SFB) för att i ett senare skede återkräva den felaktigt utbetalade ersättningen medför det också ett ökat resursbehov. Det behöver även analyseras om det skulle kräva ändringar i Försäkringskassans it-system. Om förslaget medför ett utbyte av nya kategorier av personuppgifter mellan CSN och Försäkringskassan efterlyser Försäkringskassan en analys ur dataskyddsperspektiv.

Avsnitt 6.1.1 Ikraftträdande

Med hänsyn till de oklarheter som föreligger om vad förslaget innebär för Försäkringskassan är tiden till föreslaget ikraftträdandedatum för kort.

Övrigt

Försäkringskassan vill även påpeka att det i rubriken till förslaget till ändring i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd om beviljning av omställningsstudiestöd står numret CSNFS 2022:2. Försäkringskassan utgår från att det är en felskrivning och att det är CSNFS 2022:5 som avses.

Beslut i detta ärende har fattats av rättschef Marie Axelsson i närvaro av verksjurist Emma Boman, den senare som föredragande.

Marie Axelsson

Emma Boman